

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра цивільного права та процесу

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Речове право» вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (правозастосування)

Харків (Вінниця) 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри цивільного права та процесу (протокол від 23.08.2023 № 8)

Розробник:

1. Доцент кафедри цивільного права та процесу, канд. юрид. наук,
Скриннікова Катерина Олегівна

Рецензенти:

1. Зайцев О. Л. — канд. юрид. наук, доцент, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ;
2. Устименко О. А. — канд. юрид. наук, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 6 Загальна кількість годин – 180 Кількість тем – 10	08 «Право» 081 «Право» перший (бакалаврський) (назва СВО)	Навчальний курс <u>3</u> (номер) Семестр <u>5</u> (номер) Вид контролю: <u>залік</u> (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>30</u> ; (години) Семінарські заняття – <u>40</u> ; (години) Практичні заняття – _____; (години) Лабораторні заняття – _____; (години) Самостійна робота – <u>110</u> ; (години)		Лекції – <u>10</u> ; (години) Семінарські заняття – <u>10</u> ; (години) Практичні заняття – _____; (години) Лабораторні заняття – _____; (години) Самостійна робота – <u>160</u> ; (години)
Індивідуальні завдання: Курсова робота – _____ (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – _____ (кількість; № семестру)		Індивідуальні завдання: Курсова робота – _____ (кількість; № семестру) Реферати – _____ (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними практичними і теоретичними питаннями речового права, вироблення у них навичок самостійного наукового мислення та вмінь із застосування у своїй майбутній роботі набутих знань.

Завдання:

- а) опанування необхідними теоретичними положеннями речового права;
- б) освоєння нормативного матеріалу, що міститься в ЦК України та в інших актах цивільного законодавства України;
- в) ознайомлення з правозастосовною практикою застосування норм цивільного законодавства, що регулюють речове право.

Міждисциплінарні зв'язки: речове право тісно пов'язаний з наступними навчальними дисциплінами: цивільне право, земельне права, сімейне право, цивільний процес, житлове право.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: теоретичні положення, які визначаються робочою навчальною програмою курсу, відповідний нормативно-правовий матеріал та правозастосовну практику;

вміти:

- правильно кваліфікувати речові правовідносини;
- оперувати основними категоріями речового процесу;
- тлумачити норми речового права й застосовувати їх для вирішення спірних правових ситуацій;
- систематизувати накопичені теоретичні знання тощо.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: 1) понятійний апарат, що застосовується у речовому праві; 2) поняття та джерела речового права, їх класифікацію; 3) поняття та види речових прав на чуже майно; 4) механізм та порядок захисту права власності; 5) правове становище учасників відносин щодо здійснення речових прав.

вміти: 1) аналізувати норми права в системі речового права, здійснювати їх пошук та систематизацію; 2) вирішувати проблемні завдання; 3) консультувати з питань речового права; 4) складати проекти позовів, претензій, тощо.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати задачі інноваційного характеру у сфері права	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-2	Здатність проводити дослідження на відповідному рівні
	ЗК-3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
	ЗК-7	Здатність приймати обґрунтовані рішення
	ЗК-8	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з

		інших галузей знань / видів економічної діяльності
Спеціальні фахові компетентності (СК)	СК-1	Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності
	СК-2	Здатність аналізувати і оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України
	СК-3	Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні
	СК-5	Здатність використовувати сучасні правові доктрини і принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції
	СК-6	Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію
	СК-9	Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.
	СК-10	Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування
	СК-13	Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією
	СК-14	Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини
	СК-15	Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «Становлення та розвиток доктрини речових прав».

Поняття та ознаки речового права. Підстави виникнення речових прав. Об'єкти та суб'єкти речового права. Види речових прав. Захист речових прав. Поняття та особливості захисту речових прав.

ТЕМА №2 «Власність як економічна та правова категорія».

Поняття права власності. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні.

Суб'єкти та об'єкти права власності. Характеристика суб'єктів. Суб'єкти публічного та приватного права. Об'єкти права приватної власності.

Зміст права власності. Недоторканість права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності. Зміст права власності.

ТЕМА № 3. «Види права власності».

Поняття поділу права власності. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Поняття та зміст.

ТЕМА №4 «Основні вимоги передбачені законодавством для набуття права власності»

Підстави набуття права власності. Класифікація підстав (способів) набуття права власності та характеристика окремих способів.

Момент виникнення права власності у набувача. Момент виникнення у набувача права власності за первісними підставами. Момент набуття права власності за правочином.

Здійснення права власності. Порядок та межі здійснення права власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

ТЕМА №5 «Припинення права власності»

Підстави припинення права власності. Загальні засади припинення права власності.

Відмова від права власності. Відмова від права власності як підстава припинення права власності. Момент припинення права власності. Наслідки відмови від свого права власності.

Припинення права власності внаслідок знищення майна. Розуміння поняття знищення речі. Момент припинення права власності.

ТЕМА № 6. «Право спільної власності».

Поняття та види права спільної власності. Підстави виникнення права спільної власності. Здійснення права спільної власності. Утримання майна, що перебуває у спільній власності. Виділення частки співвласника. Припинення

права спільної власності.

ТЕМА №7 «Право власності на землю (земельну ділянку)».

Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності на землю (земельну ділянку).

Право власника на забудову земельної ділянки. Самочинне будівництво. Право на земельну ділянку при придбанні житлового будинку, будівлі або споруди, що розміщені на ній.

ТЕМА №8 «Право власності на житло».

Поняття житла. Житловий будинок, садиба, квартира як об'єкти права власності.

Права власника житлового будинку, квартири. Права житлово-будівельного (житлового) кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу. Об'єднання власників житлових будинків, квартир.

ТЕМА № 9. «Захист права власності».

Поняття та види захисту права власності. Принцип рівних умов захисту всіх суб'єктів права власності. Основні засади захисту права власності. Види способів захисту права власності.

Речово-правові способи захисту права власності. Витребування майна власника із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Витребування майна власником від добросовісного набувача. Розрахунки при витребуванні речей із незаконного володіння. Захист прав власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності. Виключення майна з опису та звільнення з-під арешту.

Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності. Відшкодування шкоди, заподіяної речам власника. Недійсність актів, що порушують право власності.

ТЕМА № 10. «Речові права на чуже майно».

Право володіння чужим майном як речове право. Суб'єкти та об'єкти володіння. Виникнення володіння та його припинення. Іпотека та притримання. Захист володіння майном.

Право користування чужим майном як речове право. Сервітут: поняття, види, підстави виникнення, припинення та його захист. Суперфіцій та емфітевзис: поняття, підстави виникнення, припинення та захист.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
ТЕМА № 1. Становлення та розвиток доктрини речових прав.	18	2	4			12	залік
ТЕМА № 2. Власність як економічна та правова категорія	18	2	4			12	
ТЕМА №3 Види права власності	18	4	4			10	
ТЕМА № 4 Основні вимоги передбачені законодавством для набуття права власності	18	2	4			12	
ТЕМА № 5 Припинення права власності	18	4	4			12	
ТЕМА № 6. Право спільної власності	18	2	4			12	
ТЕМА № 7 Право власності на землю (земельну ділянку)	18	4	4			10	
ТЕМА № 8 Право власності на житло	18	2	4			12	
ТЕМА № 9. Загальна характеристика захисту права власності	18	4	4			10	
ТЕМА № 10. Загальні положення про речові права на чуже майно	18	4	4			10	
Всього за семестр № 5:	180	30	40			110	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
ТЕМА № 1. Становлення та розвиток доктрини речових прав.	18	2				16	залік
ТЕМА № 2. Власність як економічна та правова категорія	18		2			16	
ТЕМА №3 Види права власності	18	2				16	
ТЕМА № 4 Основні вимоги передбачені законодавством для набуття права власності	18		2			16	
ТЕМА № 5 Припинення права власності	18		2			16	
ТЕМА № 6. Право спільної власності	18	2				16	
ТЕМА № 7 Право власності на землю (земельну ділянку)	18		2			16	
ТЕМА № 8 Право власності на житло	18		2			16	
ТЕМА № 9. Загальна характеристика захисту права власності	18	2				16	
ТЕМА № 10.Загальні положення про речові права на чуже майно	18	2				16	
Всього за семестр № 5:	180	10	10			160	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни			Література:
	Тема № 1. Становлення та розвиток доктрини речових прав.		Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін.; за ред. Ю. М. Жорнокуя та
		Правове регулювання речових прав. Співвідношення речових та зобов'язальних правовідносин.	

		Л. В. Красицької. – Харків: Право, 2017. – 808 с. Харченко Г.Г. Речові права: монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 432 с.
	Тема № 2. Власність як економічна та правова категорія	Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. – 332 с. Аврамова О. Є. Теоретичні засади приватно-правового регулювання житлових відносин в Україні: монографія / О. Є. Аврамова; МОН України, Західноукр. нац. ун-т. - Тернопіль: ЗУНУ, 2021. - 426 с.
	Право власності в суб'єктивному розумінні. Право власності в об'єктивному розумінні. Набуття права власності на перероблену річ. Набуття права власності на безхазяйну річ. Знахідка. Набуття права власності на скарб. Реквізіція. Конфіскація.	
	Тема №3 Види права власності	Речове право: підручник / Р. А. Майданик. К.: Алерта, 2019. 1102 с. Право власності. Способи захисту крізь призму судової практики: монографія/ за ред. І.В. Спасиво-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2023. 616 с.
	Право власності Українського народу. Здійснення права власності Українського народу та його межі. Право користування природними об'єктами права власності Українського народу.	
	Тема №4 Основні вимоги передбачені законодавством для набуття права власності	Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О.
	Набуття права власності на безхазяйну річ чи бездоглядну домашню тварину. Набуття права власності за набувальною давністю на рухоме майно.	

			Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. – 332 с. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін.; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. – Харків: Право, 2017. – 808 с.
		Тема №5 Припинення права власності	Право власності. Способи захисту крізь призму судової практики: монографія/ за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2023. 616 с. Речове право: підручник / Р. А. Майданик. К.: Алерта, 2019. 1102 с.
		Припинення юридичної особи як підстава припинення права власності. Припинення права власності на майно, яке не може належати особі як підстава припинення права власності. Припинення права власності на будинок у зв'язку з вилученням земельної ділянки, на якій він знаходиться.	
		Тема № 6. Поняття права спільної власності	Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін.; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. – Харків: Право, 2017. – 808 с. Харченко Г.Г. Речові права: монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 432 с.
		Визначення часток у праві спільної часткової власності. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності. Звернення стягнення на частку майна, що є у спільній сумісній власності.	
		Тема №7 Право власності на землю (земельну ділянку)	Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за
		Визначення поняття земельна ділянка. Права власника на забудову земельної ділянки. Правові наслідки самочинного будівництва.	

			заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. – 332 с. Чалий, Ю. І. Захист давнісного володіння земельною ділянкою: окремі проблемні аспекти / Юрій Іванович Чалий // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2021. – № 4 (95). – С. 90-97.
		Тема №8 Право власності на житло	Корпоративні правовідносини : монографія / Ю. М. Жорнокуй, С. О. Сліпченко, В. Г. Жорнокуй; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ЕКУС, 2021. – 248 с. Аврамова О. Є. Теоретичні засади приватно-правового регулювання житлових відносин в Україні: монографія / О. Є. Аврамова; МОН України, Західноукр. нац. ун-т. - Тернопіль: ЗУНУ, 2021. - 426 с.
		Тема № 9. Загальна характеристика захисту права власності.	Право власності. Способи захисту крізь призму судової практики: монографія/ за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2023. 616 с. Жилінкова І. Превентивний спосіб захисту права власності // Вісник Ака-
		Право власника на витребування майна від добросовісного набувача. Витребування грошей та цінних паперів. Розрахунки при витребуванні майна із чужого незаконного володіння. Відшкодування шкоди, завданої власникові земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель у зв'язку із зниженням їх цінності.	

			демії правових наук України. – 2005. – № 3. – С.130-136. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т.3 Право власності та інші речові права / за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків : ЕКУС, 2023.- 808 с.
		Тема № 10. Речові права на чуже майно.	Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. – 332 с. Харченко Г.Г. Речові права: монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 432 с. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін.; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. – Харків: Право, 2017. – 808 с.
		Види речових прав на чуже майно. Встановлення сервітуту. Зміст сервітуту. Право користування чужою земельною ділянкою або іншим нерухомим майном. Права та обов'язки землекористувача. Правові наслідки припинення права користування земельною ділянкою.	

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Зміст права власності.
2. Використання власником свого майна для здійснення підприємницької діяльності.
3. Поняття тягара утримання майна.
4. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.
5. Право власності Українського народу.
6. Набуття права власності юридичною особою публічного права.
7. Набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва.
8. Момент набуття права власності за договором.
9. Набуття права власності на безхазяйну річ.
10. Право власності кооперативів.
11. Речово-правові засоби способи захисту права власності.
12. Зобов'язально-правові способи захисту права власності.
13. Земельний сервітут.
14. Права власності на земельну ділянку.
15. Право власності на квартиру.
16. Набуття права власності на скарб.
17. Відшкодування витрат на утримання бездоглядної домашньої тварини та виплату винагороди.
18. Набувальна давність.
19. Бездоглядна домашня тварина.
20. Реквізиція.
21. Викуп пам'ятки культурної спадщини.
22. Припинення права власності внаслідок знищення майна.
23. Конфіскація.
24. Утримання майна, що є у спільній частковій власності.
25. Момент переходу частки у праві спільної часткової власності до набувача за договором.
26. Звернення стягнення на частку у майні, що є спільній частковій власності.
27. Поділ майна, що є у спільній частковій власності.
28. Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності.
29. Право власника на забудову земельної ділянки.
30. Житловий будинок як об'єкт права власності.
31. Права власника житлового будинку, квартири.
32. Права житлово-будівельного (житлового) кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу.

5.1.2 Теми наукових робіт

1. Європейські системи приватного (цивільного) права.
2. Право власності господарських товариств.
3. Тенденція розвитку суміжних речових прав (речово-правових інститутів) у законодавстві України.
4. Зміст речових прав: постановка проблеми.
5. Право власності і обмежені речові права: співвідношення понять.
6. Речові права з точки зору порівняльного правознавства та політики цивільного права.
7. Правова природа інших прав користування чужими речами.
8. Привласнення чужої речі в системі способів припинення та придбання права власності.
9. Віндикаційний позов в речовому праві.
10. Негаторний позов у речовому праві.
11. Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.
12. Розрахунки при витребуванні майна з чужого незаконного володіння.
13. Визнання права власності.
14. Засади захисту права власності.
15. Строк договору про надання права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб.
16. Правові наслідки припинення права користування земельною ділянкою для забудови.

6. Методи навчання

Методи навчання: лекція із застосуванням проблемного методу, лекція-візуалізація (на основі методу наочності з використанням аудіо-, відеотехніки). У ході викладення навчальної дисципліни «Речове право» передбачається проведення (відповідно до програми) лекційних та семінарських занять; проведення ділових ігор; написання реферативних та наукових робіт; підготовка доповідей. З метою поточного контролю знань заплановано проведення опитувань на семінарських заняттях.

Аудиторні заняття проводяться у формі семінарських занять, на яких здобувачі вищої освіти повинні брати участь у дискусії навколо попередньо визначених тем, виступати з рефератами або тезами виступів, вміти формулювати і відстоювати свою позицію.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Поняття речових правовідносин.
2. Види речових правовідносин.
3. Система правових норм, що регулюють речові відносини (речове право в об'єктивному розумінні).

4. Поняття правовідношення власності (права власності).
5. Зміст права власності.
6. Суб'єкти права власності.
7. Види права власності.
8. Принципи права власності.
9. Поняття непорушності права власності.
10. Загальна характеристика підстав набуття та припинення права власності.
11. Первісні підстави виникнення права власності.
12. Похідні підстави виникнення права власності.
13. Поняття та підстави набуття права власності на знахідку.
14. Поняття та підстави набуття права власності на скарб.
15. Поняття та підстави набуття права власності на бездоглядну домашню тварину.
16. Набувальна давність як підстава набуття права власності.
17. Поняття та загальна характеристика приватизації.
18. Припинення права власності.
19. Відмова від права власності.
20. Припинення права власності внаслідок знищення майна.
21. Поняття та загальна характеристика реквізиції.
22. Поняття та загальна характеристика конфіскації.
23. Реєстрація виникнення та припинення права власності.
24. Загальні положення про здійснення права власності.
25. Право власності Українського народу.
26. Право приватної власності.
27. Право комунальної власності.
28. Право власності на земельну ділянку.
29. Суб'єкти права власності на землю (земельну ділянку).
30. Поняття самочинного будівництва.
31. Припинення права власності на земельну ділянку.
32. Право власності на житло.
33. Житловий будинок як об'єкт права власності.
34. Загальна характеристика права спільної власності.
35. Підстави виникнення спільної власності.
36. Право спільної часткової власності.
37. Здійснення права спільної часткової власності.
38. Право спільної сумісної власності.
39. Загальна характеристика захисту права власності.
40. Самозахист права власності.
41. Речово-правові способи захисту права власності.
42. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності.
43. Поняття віндикаційного позову.
44. Поняття негативного позову.
45. Поняття визнання права власності.
46. Поняття володіння як речового правовідношення.

47. Підстави виникнення та припинення права володіння як речового правовідношення.
48. Захист права володіння.
49. Суб'єкти та об'єкти права володіння.
50. Поняття та види речових прав на чуже майно.
51. Сервітут як речове право на чуже майно.
52. Порядок припинення сервітуту.
53. Емфітевзис як речове право на чуже майно.
54. Порядок припинення емфітевзису.
55. Суперфіцій як речове право на чуже майно.
56. Порядок та підстави припинення суперфіцію.
57. Застава як речове право на чуже майно.
58. Притримання як речове право на чуже майно.
59. Право повного господарського відання як речове право на чуже майно.
60. Право оперативного управління як речове право на чуже майно.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна

робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок. Незадовільна оцінка на семінарському занятті відпрацьовується здобувачем вищої освіти усно	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання, підготувати проект документу	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

Пропуск семінарських занять має бути завчасно відпрацьований до часу проведення заліку. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються викладачу усно.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимальною, робота з двома-трьома незначними помилками
80-84			
		C	«Добре» - теоретичний зміст

75-79			курсу засвоєний ЦІЛКОМ, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якості виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі вати завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчати навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи несформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якості виконання деяких з них: оцінена числом балів, близьким до мінімального, роботам що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якості їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання
21-40			

			навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1-20		F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
4. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 р. №1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
5. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику в справах про захист права власності та інших речових прав» від 07.02.2014 № 5 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-14>
6. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. – 332 с.
7. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / [Аврамова О. Е., Вакулович Е. В., Горбенко А. С. та ін.] ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 420с.
8. Харченко Г. Г. Речові права: монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 432 с.
9. Речове право: підручник / Р. А. Майданик. К.: Алерта, 2019. 1102 с.

10. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін.; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. – Харків: Право, 2017. – 808 с.
11. Аврамова О. Є. Теоретичні засади приватно-правового регулювання житлових відносин в Україні: монографія / О. Є. Аврамова; МОН України, Західноукр. нац. ун-т. - Тернопіль: ЗУНУ, 2021. - 426 с.

Додаткова:

1. Спасибо-Фатєєва І.В. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду : коментарі науковців / О. П. Печений, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін., за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : Екус, 2020. 496 с.
2. Харченко Г. Г. Речові права: монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 432 с.
4. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т.3: Право власності та інші речові права/ за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків: ЕКУС, 2023. – 808с.
5. Мороз О. В. Укладання договору купівлі-продажу земельної ділянки сільськогосподарського призначення / О. Мороз. В. // Право і суспільство. - 2022. - № 3. - С. 58-64. – DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.3.10>.
6. Чалий Ю. І. Захист давнісного володіння земельною ділянкою: окремі проблемні аспекти / Юрій Іванович Чалий // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2021. – № 4 (95). – С. 90-97.
7. Козловська Л. В. Визнання права власності на спадкове майно за рішенням суду в юридичному складі підстав спадкування // Юридична Україна. – 2012. – № 7. – С. 53-56.
8. Право власності. Способи захисту крізь призму судової практики: монографія/ за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : Екус, 2023. 616 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>